

Aktuálne prešovské výskumy v oblasti slovenskej lexiky

Martin Ološtiak

Inštitút slovakistiky a mediálnych štúdií, Filozofická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove
martin.ološtiak@unipo.sk

Kľúčové slová: lexikológia, slovotvorba, morfematika, neológia, neografia

Key words: lexicology, word-formation, morphemics, neology, neological lexicography

1 Úvod

Cieľom príspevku je predstaviť aktuálne výskumy v oblasti slovenskej lexiky v období rokov 2016 – 2019, ktoré sa realizovali a realizujú na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove. Tieto bádania sa uberali v zásade dvomi vzájomne sa prelínajúcimi smermi: a) výskum slovotvornej a morfematickej štruktúry slovenského slova; b) výskum neologizmov. Oba prístupy vychádzajú z rovnakého metodologického podložia, z konceptu lexikálnej motivácie, a inštitucionálne sú spojené s grantovými projektmi *Morfematická a slovotvorná štruktúra slovenského slova* (VEGA 2016 – 2018), *Morfematická a slovotvorná štruktúra slovenského slova II. (intralingválne a interlingválne aspekty)* (VEGA 2019 – 2021) a *Slovník slovenských neologizmov (lexikografický, lexikologický a porovnávací slavistický výskum)* (APVV 2019 – 2023).

2 Slovotvorné a morfematické výskumy

Slovotvorno-morfematické výskumy v sledovanom období kontinuálne nadväzovali na predchádzajúce výskumy prešovských slovakistov (ako aj slavistov a čiastočne aj odborníkov na iné jazyky). V predchádzajúcom období bolo publikované tretie vydanie *Slovníka koreňových morférov slovenčiny* (2012; ďalej aj SKMS¹), kolektívna monografia *Kvalitatívne a kvantitatívne aspekty tvorenia slov v slovenčine* (ed. M. Ološtiak, 2015), ktorá vo viacerých kapitolách čerpala z databázy SKMS, a *Retrográdny morfematický slovník slovenčiny* (Ološtiak – Genči – Rešovská, 2015; ďalej aj RMSS).

M. Vojteková publikovala monografiu *Slovenské a poľské adjektívum z hľadiska slovotvornej motivovanosti* (2016). Ide o dôležitý príspevok ku konfrontačnému výskumu súčasnej spisovnej slovenčiny a poľštiny na slovotvornej úrovni, a to nielen z toho pohľadu, že takéto výskumy v slovakistike a polonistike absentujú, ale najmä preto, že autorka vo svojej analýze uplatnila viacrovinný prístup. Čerpá pritom zo slovakistických, ako aj z polonistických prác. Ako hlavné klasifikačné kritériá pri komparácii adjektív vo svojom prístupe využíva pojmy/termíny onomaziologická kategória, slovotvorný typ, slovotvorné prostriedky. Adjektívny materiál pritom člení do týchto základných skupín: desubstantívne deriváty (*štátne peniaze – państwowe pieniądze*), deadjektívne deriváty (*asymetrický – asymetryczny, prihluchý – przygłuchy*), deverbatívne deriváty (*sťahovavé vtáky – wędrowne ptaki*), deriváty z predložkových spojení (*zaoceánsky – zaoceaniczny*), kompozitá (*bielovlasý – białowłosy*).

M. Ološtiak v dvoch vysokoškolských učebniciach (*Lexikálna paradigmatica, sémantika a kombinatorika*, 2017a; *Slovotvorba, slovnodruhové prechody, preberanie a skracovanie lexém*, 2017b) predstavuje slovotvorbu v širších lexikologických súvislostiach. Ide o vysokoškolské učebné texty postavené na teórii lexikálnej motivácie. V prvej z nich

¹ Na precizovaní a upravovaní SKMS sa kontinuálne pracuje doteraz. Upravená verzia 3. vydania (de facto pracovná verzia 4. vydania) SKMS sa napríklad stala podkladom heslára retrográdneho morfematického slovníka (porov. ďalej).

(Ološtiak, 2017a) sa okrem uvedenia do lexikologickej problematiky ozrejmuje teória lexikálnej motivácie a v samostatných kapitolách sa predstavuje paradigmatická motivácia (lexikálna paradigmatica), sémantická motivácia a polysémia a syntaktická motivácia (tvorenie viacslovných pomenovaní). V druhej učebnici (Ološtiak, 2017b) sa explikuje problematika slovtvornej motivácie, morfolologickej motivácie (slovnodruhovú prechody), interlingválnej motivácie (preberanie lexém z cudzích jazykov) a abreviačnej motivácie (skracovanie).

Monografia L. Palkovej *Univerbizácia v slovenčine* (2018) predstavuje prvú komplexnú charakteristiku univerbizovaných procesov v slovakistike. Autorka taktiež vychádza z teórie lexikálnej motivácie, čomu prispôsobuje celý výklad (univerbizácia ako proces a vzťah, univerbát ako výsledok, príčiny a typy univerbizácie, univerbizácia a lexikálnomotivačná relačnosť, univerbizácia a motivačná dynamika). Cenné sú tiež pasáže v kapitole o kvantitatívnych a sociolingvistických aspektoch, ako aj slovník univerbátov, ktorý obsahuje 1 640 lexikograficky spracovaných univerbizovaných jednotiek. Napríklad:

abst'ák -ku m. subšt. abstinenčný syndróm: *Treba priznať, že abst'ák po vysadení pervitínu sa ani zďaleka nedá porovnať s abst'ákom heroínovým.*

benziňák -ku m. subšt. benzínový motor: *Hoci pije naftu a prácu s tromi valcami nezaprie, vďaka vstrekovaniu common rail znie ako benziňák.*

Bezručka -ky ž. subšt. Bezručova ulica: *Okolie Modrého kostolíka, ktorý na Bezručke stojí, milujú domáci azda rovnako ako turisti.*

Prvou svojho druhu je aj monografia *Slovtvorná adaptácia a kompozitnosť v slovenčine* (Ološtiak – Vojteková – Oriňáková, 2018). V práci sa systematicky analyzujú tzv. semikompozitá, t. j. také kompozitné jednotky, ktoré vo svojej štruktúre obsahujú minimálne jeden komponent, ktorý nefunguje ako samostatná lexikálna jednotka, tzv. bázoid (napr. *biosféra, astrofyzika, minisukňa, filmotéka, megaúspešný*), príp. viac bázoidov, najčastejšie dva bázoidy (napr. *neografia, polygamia, demokracia, bibliotéka, biológia*). Jadro monografie tvorí analýza 368 bázoidov. Jednotlivé „heslá“ sú usporiadané abecedne a nachádza sa v nich krátka charakteristika príslušného komponentu, ktorá zahŕňa sémantické, formálne, slovtvorné, funkčné, distribučné a frekvenčné údaje (zo Slovenského národného korpusu).

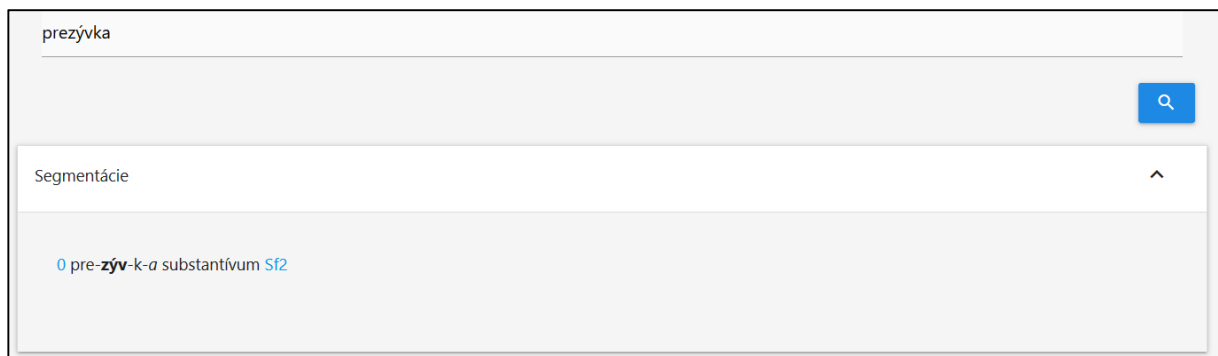
Publikačné portfólio dokresľujú štúdie, venujúce sa čiastkovým problémom tvorenia slov, resp. nominácie – o súvislostiach pronomín na úrovni morfolologickej motivácie porov. Vojteková (2018), o nominácii v širších všeobecnojazykovedných súvislostiach porov. Ološtiak (2018). Dve štúdie sumarizujúce výskum v oblasti morfematiky a slovtvorby a viacslovných pomenovaní publikovali M. Ološtiak a M. Ivanová (Ivanová – Ološtiak, 2018; Ološtiak – Ivanová, 2018). Osobitné miesto majú dva texty, v ktorých sa pozornosť venuje slovtvorným a ďalším (aj pragmatickým) súvislostiam osobitného komunikačného registra tehotných žien (Palková, 2017; Palková – Slančová, 2018).

Ďalšie knižné publikácie sú v tlači. V *Slovníku slovenských eponým* (Ološtiak – Palková – Gavurová – Rešovská, v tlači) sa spracúva takmer 1 300 deonymických apelatív. Tie sa môžu tvoriť pomocou sémantickej motivácie, t. j. jednoduchej apelativizácie (*Judáš* → *judáš*, *Lynch* → *lynč*), slovtvornej motivácie (*Štúr* → *štúrovec*, *Alpy* → *alpinizmus*), spolupráce slovtvornej a syntactickej motivácie ((*Morse* → *Morseova*) + (*abeceda*) → *Morseova abeceda*, *Eustachova trubica*), syntactickej a frazeologickej motivácie (*žiť ako Robinson*, *neveriaci tomáš/Tomáš*), interlingválnej motivácie s možnou spolupracou s ďalšími motivačnými typmi (*Hermes a Afrodita* → *hermafrodit*, *Afrodīsios* → *afrodīsiakos* → *afrodiziakum*). Slovník má ďalšiu derivatologickú „pridanú hodnotu“ – vo zvýšenej miere sa v ňom hniezdú motiváty heslových eponým, napr. *saxofón*: *saxofonista*, *saxofonistka*, *saxofónový*, *stoicizmus*: *stoik*, *stoický*, *stoicky*.

Monografia *Onymická a deonymická nominácia* (Ološtiak, v tlači) si kladie za cieľ analyzovať proprium v kontexte nominačných vzťahov, jednak ako nominačný motivát (spôsoby tvorenia vlastných mien), jednak ako nominačný motivant (spôsoby tvorenia lexém od vlastných mien). S ohľadom na špecifiku propriálneho pomenúvania v prvom prípade (onymická nominácia) sa okrem čisto jazykových názvotvorných postupov (derivácia, kompozícia, preberanie, skracovanie a i.) počíta aj so špeciálnymi procesmi, ktoré sú typické len pre propriá, konkrétnejšie antroponymá (onymická selekcia, onymická heredita, onymická akceptácia). V druhom prípade (deonymická nominácia) sa hľadajú všeobecnejšie princípy, na základe ktorých možno charakterizovať vlastné meno ako východisko ďalších nominačných (najmä slovotvorných) procesov.

Vysokoškolská učebnica *Slovotvorba a morfeematika slovenčiny* (Ološtiak – Gianitsová-Ološtiaková, v tlači) po J. Horeckom (1964) a M. Sokolovej (1999, 2006) podáva ucelený výklad o morfematickej štruktúre slovenského slova: vysvetľuje základné morfematické pojmy/termíny, princípy morfematickej analýzy a ponúka systematický prehľad morfematickej štruktúry jednotlivých slovných druhov. S využitím údajov zo SKMS prezentuje aj kvantitatívne parametre (frekvencia jednotlivých morfém, typov morfém a morfematických sekvencií). V druhej časti učebnice sa predstavuje fungovanie slovotvornej motivácie, explikuje sa základná derivatologická terminológia, taktiež s využitím bohatej databázy zo SKMS.

Osobitným publikačným portfóliom, ktoré sa postupne buduje, je webová stránka *Morfematické a slovotvorné slovníky slovenčiny* (<<https://ff.unipo.sk/slovník-morfematika-slovotvorba/index.html>>). Tá obsahuje údaje o doteraz riešených projektoch, riešiteľoch, bibliografii (viaceré texty sú voľne dostupné online), no najmä vyhľadávacie rozhranie. V ňom možno nateraz vyhľadávať slová (v rozsahu RMSS), zistiť ich morfematickú štruktúru a doplnujúce informácie, ako sú zachytené v MSS a v RMSS. Ide o indexy, poukazujúce na vybrané lexikálne a štruktúrne parametre a alfanumerický kód s morfológickými informáciami (slovný druh, typ flexie). Jednoduchým kliknutím na tieto položky sa zobrazia vysvetlivky, takže používateľ si „zašifrované“ informácie môže ihneď „dekódovať“.

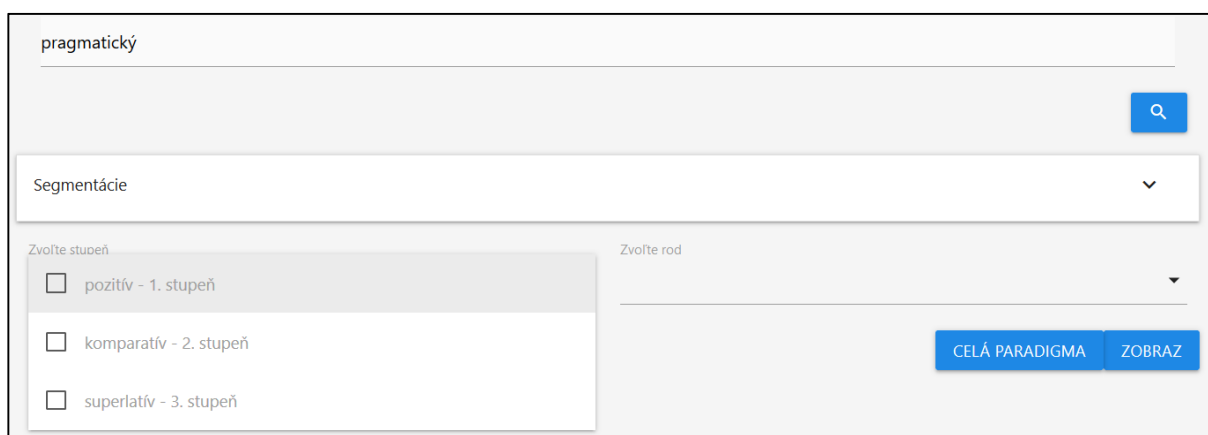

Obrázok 1 Ukážka vyhľadávacieho rozhrania – substantívum *prezývka*

Pri adjektívach možno vyhľadávať morfematicky rozsegmentované všetky gramatické tvary (maskulína animálne, maskulína inanimálne, feminína, neutrá, pozitív, komparatív, superlatív); obr. 2 a 3. Pracujeme na paradigmaticke ďalších slovných druhov, takže v budúcnosti sa budú dať vyhľadávať gramatické tvary a paradigmy všetkých ohybných slov. Možné bude aj vyhľadávanie a triedenie podľa slovotvorných parametrov (afixov, základov, slovotvorných typov, slovotvorných hniezd a i.).

Obrázok 2 Ukážka vyhľadávacieho rozhrania (adjektívum *pragmatický*) s možnosťou otvorenia karty s ďalšími gramatickými tvarmi

Obrázok 3 Ukážka vyhľadávacieho rozhrania (adjektívum *pragmatický*) s možnosťou otvorenia karty s ďalšími gramatickými tvarmi

pozitív - 1. stupeň, mužský životný rod					
Singular			Plural		
pád	tvary		pád	tvary	
N	pragm-atick-ý		N	pragm-atick-í	
G	pragm-atick-ého		G	pragm-atick-ých	
D	pragm-atick-ému		D	pragm-atick-ým	
A	pragm-atick-ého		A	pragm-atick-ých	
V	pragm-atick-ý		V		
L	pragm-atick-om		L	pragm-atick-ých	
I	pragm-atick-ým		I	pragm-atick-ými	

Obrázok 4 Ukážka vyhľadávacieho rozhrania (adjektívum *pragmatický*) s paradigmou pozitívu životných maskulín

Oblasťou, v rámci ktorej sa výskum rozbieha, je interlingválna onomaziologická komparácia. Nadväzuje sa na onomaziologické bádania M. Dokulila (1962), J. Horeckého (2001, 2003) a J. Furdíka, ktorý výskum v tomto smere inicioval; porov. jeho štúdiu *Onomaziologické symetrie a asymetrie v lexike slovanských jazykov* (Furdík, 1995/2005a) a fragment *Medzijazykové onomaziologické symetrie a asymetrie* (Furdík, 2005b). Vychádzame z poznatku o existencii onomaziologicky explicitných a onomaziologicky neexplicitných pomenovaní. Onomaziologická explicitnosť znamená prítomnosť pomenovacích komponentov (báza, príznak, spoj), z ktorých minimálne dva musia byť v danom pomenovaní vyjadrené formálne (základom, formantom, celým slovom). Onomaziologické komponenty tvoria rozličné štruktúry, ktoré možno skúmať aj v medzijazykových súvislostiach na podklade tzv. sémanticky ekvivalentných lexém, resp. lexií (zjednodušene formulované, ide o medzijazykové ekvivalenty, napr. slov. *hasič* – angl. *fireman*). Analýza onomaziologických symetrií a asymetrií v interlingválnych súvislostiach môže posunúť hranice poznania nominačných procesov a ich determinantov v porovnávaných jazykoch. Nateraz sa táto koncepcia aplikovala v diplomovej práci S. Šlosárovej (2015) a v dizertačných prácach B. Czéreovej (2017) a S. Rešovskej (2019). K tejto téme bližšie porov. príspevok S. Rešovskej v tomto čísle časopisu *Jazyk a kultúra*.

Pokiaľ ide o perspektívy v oblasti výskumu morfematiky a slovtvorby, v nasledujúcom období (2019 – 2021) má autorský kolektív naplánované dopracovanie elektronickej podoby morfematicko-slovtvorných slovníkov a ich sprístupnenie v podobe vyhľadávacieho rozhrania na internete, vypracovanie komplexnej monografie o slovtvornej adaptácii a vydanie slovníka slovtvorných prostriedkov, ktorý by mal byť vzdialenou analógiou s bohemistickou prácou *Slovník afixů užívaných v češtině* (Šimandl, 2016). Náš slovník však bude vychádzať z iného typu materiálového zdroja a z iného metodologického podložia.

3 Neologické a neografické výskumy

V slovenskej jazykovede doteraz absentuje dielo väčšieho charakteru (monografia a slovník), ktoré by sústredene mapovalo nové pomenovacie jednotky. Z tohto dôvodu sa od roku 2012 začal realizovať projekt s pracovným názvom *Slovník slovenských neologizmov*, ktorého cieľom je ponúknuť ucelený pohľad na neologizmy v slovenskom jazyku a zároveň má ambíciu byť stimulom pre ďalší výskum neologickej lexiky. Práca na budovaní slovníka sa doteraz realizovala v týchto etapách:

1. Na podklade českej databázy neologizmov uverejnenej v slovníkoch *Nová slova v češtině 1. Slovník neologizmů* (Martincová et al., 1998) a *Nová slova v češtině 2. Slovník neologizmů* (Martincová et al., 2004) sa v záverečných (najmä bakalárskych) prácach skúma prítomnosť ekvivalentných neologizmov v slovenskom jazyku v databáze Slovenského národného korpusu a na internete. Ako neologizmy pritom hodnotíme jednotky, ktoré sa ako úplne nové alebo revitalizované v slovenčine začali používať po roku 1989.

2. Ukazuje sa, že aj pri skúmaní neologizmov a neologizácie možno efektívne využiť teóriu lexikálnej motivácie; porov. už dávnejšie publikovanú štúdiu M. Ološtiaka (2007), najnovšie štúdie M. Ološtiaka a L. Gianitsovej-Ološtiakovej (2018, 2019), ďalšie špecializované štúdie (Gianitsová-Ološtiaková – Rešovská, 2018; Rešovská, 2015, 2016, 2017) a v neposlednom rade aj viaceré diplomové práce, a to analýzou spolupráce nominačných motivácií pri vzniku neologických lexií. Zároveň na základe týchto analýz a pomocou rekonštrukcie slovtvorných hniezd nových lexikálnych jednotiek sa dopĺňajú chýbajúce slovtvorne motivované lexémy. V rokoch 2012 – 2019 sa pomocou záverečných prác podarilo nahromadiť cca 11 000 neologických hesiel. Čiastkový, tzv. pilotný súbor obsahujúci okolo 1800 jednotiek sa stal podkladom pre analýzu slovtvorných vzťahov v monografickej štúdii *Slovtvorná motivácia a temporálna motivácia* (Gianitsová-Ološtiaková – Ološtiak – Rešovská, 2015).

3. Prvé dve etapy sa realizovali takpovediac „na kolene“, t. j. bez inštitucionálnej podpory, resp. len s čiastkovou podporou iných projektov, sústreďujúcich sa na problematiku tvorenia slov, ktorá je však s neologizáciou úzko prepojená. V roku 2019 sa podarilo získať APVV projekt s názvom *Slovník slovenských neologizmov (lexikografický, lexikologický a porovnávací slavistický výskum)*, ktorý sa plne sústreďuje na široký okruh neologicko-neografických otázok. V projekte sa počíta s dvomi hlavnými výstupmi, ktoré budú publikované v tlačenej aj v elektronickej podobe.

a) Kolektívna monografia, v ktorej sa komplexne a na podklade lexikálnomotivačnej teórie a metodológie bude analyzovať problematika neologizácie a neologizmov v slovenčine (v porovnaní s vybratými slovanskými jazykmi): podstata temporálnej motivácie, vzťah temporálnej motivácie k iným motivačným typom (nominačným a nenominačným), dynamika temporálnej motivácie; neologizmy v interlingválnych súvislostiach (nominačná, onomaziologická a komunikačno-pragmatická charakteristika).

b) Slovník slovenských neologizmov. Vzhľadom na spomínanú absenciu lexikografických prác venujúcich sa slovenským neologizmom pôjde o nový typ slovníka, ktorý bude koncipovaný na základe špecifických princípov: viacdrojové získavanie dát, postupné budovanie heslára a zverejňovanie hesiel na webovom rozhraní. Od toho sa bude odvíjať aj štruktúra hesla, ktorá bude obsahovať (porov. ukážky): heslové slovo alebo komponent (pri viacslovných pomenovaniach), prípadná výslovnosť, gramatická charakteristika, prípadná komunikačno-pragmatická charakteristika (v podobe funkčného kvalifikátora), sémantizácia, exemplifikácia; ekvivalenty v češtine, poľštine, ukrajinčine, ruštine.

matrimoniológia – ž. -ie, G pl. -í, D pl. -iám – veda o manželstve, o jeho biologických, právnych a spoločenských dôsledkoch: *Aj nestor československej matrimoniológie (vedy o manželstve) dr. Plzák hovorí, že je našou povinnosťou snažiť sa kultivovať spolužitie dvoch partnerov vrátane riešenia nevyhnutných konfliktov.* čes. **matrimoniologie**; poľ. **matrimoniologia**; ukr. **соціологія сім'ї**; rus. **гамологія** (syn. учение о браке; брачная наука; наука о браке), **гамонómия** (учение о брачных законах и обычаях), **матримониология** (zastaráv.; kniž.).

mail [mej1] / **mej1** – m. neživ. -lu, L sg. -li/-le I pl. -mi <angl.>

1. poč. elektronická pošta; e-mail: *Mojím mozgom napríklad nedokážem pochopiť nekonečnosť vesmíru, alebo princíp, na ktorom fungujú všetky tie maily, počítače a mobily.* čes. **mail**; poľ. **e-mail**; ukr. **мейл**; rus. **мейл**

2. poč. správa, list zaslaný elektronickou poštou; e-mail: *Ak však potrebujete rýchlo zistiť určitú informáciu, či poslať mail, výhodná poloha MIC pri Vedeckej knižnici vás určite priláka.* čes. **mail**; poľ. **e-mail**; ukr. **мейл**; rus. **мейл**

3. poč. elektronická adresa: *Pošli mi svoj mail, aby som ti mohol napísať.* čes. **mail**; poľ. **e-mail**; ukr. **мейл**; rus. **электронный адрес**

mäkký

– **mäkká droga** – viacsl. ž. -gy, G pl. *drog* – návyková omamná látka pôsobiaca na ľudskú psychiku mierne povzbudivo; syn. ľahká droga: *V žiadnej krajine EÚ nie je zákon, ktorý by legalizoval predaj tzv. mäkkých drog, ani v Holandsku, ako sa mnohí domnievajú, uviedol belgický univerzitný profesor Dr. Roger Palm.* čes. **měkká droga**; poľ. **narkotyki miękkie**; ukr. **легкий наркотик**; rus. **лёгкие наркотики**

Záver

Ako vyplýva aj z uvedeného prehľadu, predstavené bádateľské záujmy v oblasti lexikológie sú pomerne široké, no pritom koncentrované, neprotirečivé a kontinuálne sa rozvíjajúce. Koncentrovanosť zabezpečuje jednotná metodologická báza, teória lexikálnej motivácie (opätovne sa preukazuje nosnosť tohto konceptu), ako aj tematická sústredenosť na problematiku nominácie, názvotvorby, tvorenia pomenovaní v širšom zmysle. Nezriedka

prítom ide o témy, ktorým sa v slovakistike (niekedy aj širšie) doteraz nevenovala pozornosť vôbec (eponymá), alebo len čiastočne či okrajovo (neologizmy a neologizácia).

Literatúra:

- CZÉREOVÁ, B. (2017): *Onomaziologické symetrie a asymetrie vo finančnej terminológii v slovenčine a angličtine*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove. [Dizertačná práca.]
- DOKULIL, M. (1962): *Tvoření slov v češtině 1. Teorie odvozování slov*. Praha: Nakladatelství ČSAV.
- FURDÍK, J. (1995/2005a): Onomaziologické symetrie a asymetrie v lexike slovanských jazykov. In: *Jazykovedný časopis*, 46/2, s. 74–82. Znovu publikované: In: M. Ološtiak – L. Gianitsová-Ološtiaková (eds.): *J. Furdík: Život so slovotvornou a lexikológiou*. Košice: Vydavateľstvo LG, s. 357–366.
- FURDÍK, J. (2005b): Medzijazykové onomaziologické symetrie a asymetrie. In: M. Ološtiak – L. Gianitsová-Ološtiaková (eds.): *J. Furdík: Život so slovotvornou a lexikológiou*. Košice: Vydavateľstvo LG, s. 367–372.
- GIANITSOVÁ-OLOŠTIAKOVÁ, L. – OLOŠTIAK, M. – REŠOVSKÁ, S. (2015): Slovtvorná motivácia a temporálna motivácia. In: M. Ološtiak (ed.): *Kvalitatívne a kvantitatívne aspekty tvorenia slov v slovenčine*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, s. 830–906.
- HORECKÝ, J. (1964): *Morfematická štruktúra slovenčiny*. Bratislava: Vydavateľstvo SAV.
- HORECKÝ, J. (2001): Onomaziologická teória tvorenia slov. In: J. Mlacek (ed.): *Studia Academica Slovaca*. 30. Bratislava: Stimul – Centrum informatiky a vzdelávania FF UK, s. 109–115.
- HORECKÝ, J. (2003): *Onomaziologická štruktúra slovenčiny. Spisy Slovenskej jazykovednej spoločnosti*. 5. Eds. S. Ondrejovič – M. Šimková. Bratislava: Slovenská jazykovedná spoločnosť pri SAV – Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV.
- IVANOVÁ, M. – OLOŠTIAK, M. (2018): Morfematické a slovtvorné slovníky slovenčiny. In: B. Niševa et al. (eds.): *Slovanská lexikografie počátkem 21. století*. Praha: Slovanský ústav AV ČR, v. v. i., s. 209–218.
- MARTINCOVÁ, O. et al. (1998): *Nová slova v češtině 1. Slovník neologizmů*. Praha: Academia.
- MARTINCOVÁ, O. et al. (2004): *Nová slova v češtině 2. Slovník neologizmů*. Praha: Academia.
- OLOŠTIAK, M. (2007): O temporálnej motivácii lexikálnych jednotiek. In: E. Minářová – K. Klímová (eds.): *Čeština – bádání a učení*. Brno: Masarykova univerzita, s. 95–99.
- OLOŠTIAK, M., ed. (2015): *Kvalitatívne a kvantitatívne aspekty tvorenia slov v slovenčine*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove.
- OLOŠTIAK, M. (2017a): *Lexikálna paradigmatica, sémantika a kombinatorika*. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove. [Cit. 09-09-2019.] Dostupné na internete: <<http://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Olostiak10>>
- OLOŠTIAK, M. (2017b): *Slovtvorba, slovnodruhové prechody, preberanie a skracovanie lexém*. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove. [Cit. 09-09-2019.] Dostupné na internete: <<http://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Olostiak11>>
- OLOŠTIAK, M. (2018): Jazyk a lexikálna zásoba ako odraz potrieb človeka a ľudskej spoločnosti. In: *Jazykovedný časopis*, 69/3, s. 325–337.
- OLOŠTIAK, M. (v tlači): *Onymická a deonymická nominácia*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove.
- OLOŠTIAK, M. – GENČI, J. – REŠOVSKÁ, S. (2015): *Retrográdny morfematický slovník slovenčiny*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove.
- OLOŠTIAK, M. – GIANITSOVÁ-OLOŠTIAKOVÁ, L. (2018): Neologizmy a neologizácia z pohľadu teórie lexikálnej motivácie. In: D. Hradilová (ed.): *Inovační procesy v češtině a jí blízcích jazycích*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, s. 9–40.
- OLOŠTIAK, M. – GIANITSOVÁ-OLOŠTIAKOVÁ, L. (2019): Spôsoby tvorenia pomenovaní a lexikálna motivácia. In: L. Janovec (ed.): *Propria a apelativa – aktuální otázky*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, s. 73–85.
- OLOŠTIAK, M. – GIANITSOVÁ-OLOŠTIAKOVÁ, L. (v tlači): *Slovtvorba a morfematika slovenčiny*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove.

- OLOŠTIAK, M. – IVANOVÁ, M. (2018): Slovník viac slovných pomenovaní v slovenčine. In: B. Niševa et al. (eds.): *Slovanská lexikografie počátkem 21. století*. Praha: Slovanský ústav AV ČR, v. v. i, s. 233–240.
- OLOŠTIAK, M. et al. (v tlači): *Slovník slovenských eponým*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove.
- OLOŠTIAK, M. – VOJTEKOVÁ, M. – ORIŇÁKOVÁ, S. (2018): *Slovotvorná adaptácia a kompozitnosť v slovenčine*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove.
- PALKOVÁ, L. (2017): Lexikón komunikačného registra tehotných žien na internetovom fóre. In: *Jazyk a kultúra*, 8/29–30, s. 129–150. [Cit. 12-09-2019.] Dostupné na internete: <http://www.ff.unipo.sk/jak/29-30_2017/Lenka_Palkova_studia.pdf>
- PALKOVÁ, L. (2018): *Univerbizácia v slovenčine*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity. [Cit. 09-09-2019.] Dostupné na internete: <<http://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Palkova1>>
- PALKOVÁ, L. – SLANČOVÁ, D. (2018): Lexika v očakávaní dieťaťa. In: D. Slančová (ed.): *Desať štúdií o detskej reči*. Prešov – Bratislava: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove – VEDA, vydavateľstvo SAV, s. 397–423.
- REŠOVSKÁ, S. (2015): Niekoľko poznámok o slovníku slovenských neologizmov. In: M. Ološtiak (ed.): *10. študentská vedecká a umelecká konferencia*. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, s. 334–345. [Cit. 10-09-2019.] Dostupné na internete: <<http://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Olostiak8>>
- REŠOVSKÁ, S. (2016): K úlohe a fungovaniu syntaktickej motivácie pri vzniku neologických jednotiek. In: M. Ološtiak (ed.): *11. študentská vedecká a umelecká konferencia*. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, s. 231–236. [Cit. 10-09-2019.] Dostupné na internete: <<http://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Olostiak8>>
- REŠOVSKÁ, S. (2017): Status interlingválnej motivácie pri vzniku a fungovaní neologizmov. In: M. Ološtiak – Z. Straková – K. Medňanský (eds.): *12. študentská vedecká a umelecká konferencia. Zborník príspevkov II. (Sekcie anglického jazyka a anglofónnych kultúr, lingvistiky, literárnej vedy, prekladateľstva a tlmočníctva, umenia)*. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, s. 85–90. [Cit. 10-09-2019.] Dostupné na internete: <<http://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Olostiak9>>
- REŠOVSKÁ, S. (2019): Onomaziologická komparácia v interlingválnych súvislostiach (slovenčina – angličtina). Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove. [Dizertačná práca.]
- REŠOVSKÁ, S. – GIANITSOVÁ-OLOŠTIAKOVÁ, L. (2018): Lexika športového komunikačného registra v Slovníku slovenských neologizmov. In: *Jazyk a kultúra*, 9/35, s. 152–167. [Cit. 10-09-2019.] Dostupné na internete: <http://www.ff.unipo.sk/jak/35_2018/Sona_Resovska_Lucia_Olostiakova_studia.pdf>
- SOKOLOVÁ, M. (1999): Teoretické zásady morfeematického spracovania slovenčiny. In: M. Sokolová et al.: *Morfematický slovník slovenčiny*. Prešov: Náuka, s. 9–56.
- SOKOLOVÁ, M. (2006): Morfematika na vyučovaní slovenského jazyka vysokých školách. In: M. Sokolová – M. Ivanová – M. Ološtiak (eds.): *Morfematický výskum slovenčiny (možnosti jeho štatistického, elektronického a didaktického spracovania)*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, s. 177–234.
- SOKOLOVÁ, M. – OLOŠTIAK, M. – IVANOVÁ, M. et al. (2012): *Slovník koreňových morfém v slovenčine*. 3., doplnené a prepracované vyd. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity v Prešove.
- ŠIMANDL, J., ed. (2016): *Slovník afixů užívaných v češtině*. Praha: Karolinum.
- ŠLOSÁROVÁ, S. (2015): *Onomaziologické symetrie a asymetrie v interlingválnych súvislostiach (slovenčina – angličtina)*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove. [Diplomová práca.]
- VOJTEKOVÁ, M. (2016): *Slovenské a poľské adjektívum z hľadiska slovotvornej motivovanosti*. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity v Prešove.
- VOJTEKOVÁ, M. (2018): Przyimek jako wyraz motywujący i motywowany w procesie motywacji morfologicznej. In: M. Maciołek (ed.): *Polonistyka na początku XXI wieku. Diagnozy. Koncepcje. Perspektywy. Tom III. Współczesne aspekty badań nad językiem polskim – teoria i praktyka*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, s. 77–92.

Summary

Current Prešov research activities on Slovak lexicology

The paper introduces research activities on Slovak lexicology carried out at the Faculty of Arts (Prešov University) during the period 2016 – 2019. These activities are focused on two domains: 1) word-formation and morphemics; 2) neology and neological lexicography. The former activities are concentrated on nomination and word-formation of proper names, univerbization, word-formation adaptation of compounds etc. As the main output of the grant project VEGA (2019 – 2021) the dictionary of affixes is planned. As far as the latter domain is concerned, 29 bachelor and diploma theses were written during the period 2012 – 2019 and several remarkable papers were published. Presently, the grant project *Dictionary of Slovak neologisms (lexicographic, lexicological and comparative Slavic research)* (2019 – 2023) is implemented, and two major outputs within the project are designed: a) Dictionary of Slovak neologisms; b) the collective monograph *Neologisms in Slovak (and in Slavic context)*.

Tento príspevok bol vypracovaný v rámci grantového projektu VEGA č. 1/0083/19 (50 %).

Táto práca bola podporená Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe Zmluvy č. APVV-18-0046 (50 %).